

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa motioner angående pensioner eller understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade motioner angående pensioner eller understöd.

1:o.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 64 har hemställt, »att riksdagen måtte bevilja arbetaren *Arvid Nilsson* i Porjus ett årligt understöd eller en pension med ett belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till storleken av de pensionsbelopp, som bruka tillerkännas arbetare vid statens järnvägsbyggen».

*Ang.
årligt under-
stöd eller
pension åt
arbetaren A.
Nilsson.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Nilsson, som är född den 1 september 1855 och numera enligt läkarbetyg på grund av sjukdom fullständigt oförmögen till arbete, uppgivit sig hava varit anställd vid vissa statens arbetsföretag under de tider, som framgå av nedanstående sammanställning:

	År	M.
1879—1880 Stuguvattentjälens kronopark.....	—	10
1882—1883 statens järnvägar, Bräcke	2	—
1884—1885 » » , Bispgården	2	—
1886—1887 » » , Långsele	2	—
1889 » » , Anundsjö	1	—
1892—1893 » » , Vännäs	2	—
1894—1895 » » , Bastuträsk	2	—
1906 » » , Boden-Gällivare	1	—
1907 » » , Gällivare	1	—
1909—1910 Karesuando, landsvägsbyggnad	2	—
1911 järnvägsbyggnaden Gällivare—Porjus	1	—
19 febr. 1912—1 jan. 1915 Porjus kraftverksbyggnad	2	10
5 mars 1915—4 maj 1915 Porjus kraftverk	—	2
13 juli 1915—17 aug. 1915 statsbanan Karungi—Haparanda....	—	2
9 nov. 1917—6 mars 1918 Porjus kraftverksbyggnad	—	4
27 april 1918—15 aug. 1918 Inlandsbanans norra distrikt	—	4
17 aug. 1919—17 febr. 1920 Suorvadammens byggnad	—	6
Sept. 1918—jan. 1919 } Luleälvens kraftverksbyggnader	—	5
Juli 1920—okt. 1920 }	—	4
Dec. 1921—maj 1922 }	—	6

Summa anställningstid c:a 22 år 5 mån.

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 8 saml. 25 häft. (Nr 39.)

Över berörda motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört vattenfallsstyrelsen.

*Vattenfalls-
styrelsen.*

Vattenfallsstyrelsen har yttrat följande:

»Då Nilsson varit anställd bland annat vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, torde Kungl. Maj:ts kungörelse den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning närmast vara tillämplig i förevarande fall. Enligt bestämmelserna i denna kungörelse kan arbetare, som under minst 25 år varit anställd vid vissa statens arbetsföretag, och som uppnått en levnadsålder av minst 55 år tilldelas pension.

I sin tjänsteförteckning har Nilsson uppgivit, att han under sammanlagt cirka 22 år 5 månader innehaft sådan anställning, som berättigar till pension. Av denna tid avse 5 år 1 månad anställning vid statens vattenfallsverk, 14 år 6 månader avse anställning vid statens järnvägsbyggnader, 2 år anställning vid byggnad av Karesuandovägen samt 10 månader anställning vid viss revirförvaltning. Då, såsom av handlingarna i ärendet framgår, Karesuandovägen byggdes genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg med tillhjälp av medel, som för ändamålet anvisats av riksdagen, torde samtliga uppgivna arbetsställen kunna betraktas såsom sådana statens arbetsföretag, vilka avses i § 1 av ovannämnda kungörelse. Av den uppgivna tjänstetiden äro 5 år 7 månader styrkta genom intyg av vederbörande arbetsbefäl. Anställningen vid byggnaden av Karesuandovägen är vitsordad av tvenne Nilssons arbetskamrater. Järnvägsstyrelsen har uppgivit, att, då arbetarrullor och dylikt från äldre statsbanebyggnader endast ofullständigt finnas att tillgå, och då det konstaterats, att arbeten verkligen pågingo vid de platser och tider samt bl. a. under befäl av de ingenjörer, Nilsson uppgivit, hans egna uppgifter angående anställningarna vid statens järnvägsbyggnader ej synas osannolika. Nilsson uppgiver även, att den sammanlagda tjänstetiden vid statens järnvägsbyggnader torde i verkligheten vara betydligt längre än den i tjänsteförteckningen upptagna, men att han ej nu kan draga sig till minnes erforderliga detaljer beträffande vissa anställningar.

Till statsrådsprotokollet för civilärenden den 22 mars 1918 har statsrådet och chefen för civildepartementet, rörande beräklandet av tjänstetiden i pensionshänseende för arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, anfört bland annat, att man icke torde kunna uppställa alltför stora fordringar på att uppgifterna angående tjänstetidens längd skulle vara officiellt bestyrkta, men att i allmänhet dock torde böra fordras, att dessa uppgifter bestyrkas, åtminstone vad det gäller att fastslå, att vederbörande någon tid av varje angivet år varit anställd vid uppgivet byggnadsföretag. I överensstämmelse härmed har enligt § 3 av ovan åberopade kungörelse den 8 november 1918 vederbörande verksstyrelse medgivits viss prövningsrätt beträffande tillgodoräklandet av tjänstetid i pensionshänseende för ifrågavarande arbetare.

Vid äldre statsbanebyggnader erhöles arbetarna ej arbetsbetyg eller liknande bevis om sin anställning. Har då arbetaren ej själv gjort erforderliga anteckningar och sviker dessutom minnet, vilket lätt kan ske vid den jämförelsevis höga ålder, som t. ex. Nilsson uppnått, kan det mången gång vara svårt, för att icke säga omöjligt, att kunna rekonstruera en komplett tjänsteförteckning. Det torde därför förekomma fall, då sannolikhetsskäl synas

kunna tagas i betraktande vid bedömandet av en pensionsfråga av föreliggande art.

I detta sammanhang tillåter sig vattenfallsstyrelsen erinra om att styrelsen i utlåtande till Kungl. Maj:t den 12 mars 1925 över kommunikationsverkens lönekommittés betänkande angående pensionering av icke ordinarie personal vid kommunikationsverken uttalat sig för beviljande av reducerad pension åt icke stadigvarande arbetare vid statens vattenfallsverk efter en något kortare tjänstetid än 25 år.

Alldenstund Nilsson varit anställd vid olika statens arbetsföretag, synes den pension, som möjligen kan komma att tilldelas honom, ej böra utgå av statens vattenfallsverks medel utan av det under riksstatens elfte huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.»

Under hänvisning till vattenfallsstyrelsens yttrande har statskontoret för egen del anfört huvudsakligen följande:

Statskonto-
ret.

Det syntes statskontoret, som om i detta fall sådana omständigheter skulle kunna anses föreligga, som billigtvis borde föranleda till beviljande av något årligt understöd. Att tillmäta beloppet efter de grunder, som kommit till tillämpning i kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, syntes dock statskontoret i detta fall knappast vara lämpligt. I stället kunde ifrågasättas, huruvida icke här lämpligen kunde beviljas ett understöd till ungefär det belopp av 500 kronor, som järnvägsstyrelsen ägde att i form av gratifikation efter särskild ansökning tilldela förutvarande arbetare vid banavdelningen. Vid bifall härtill syntes understödsbeloppet, med iakttagande av avrundning till med tolv jämnt delbart kronor, kunna bestämmas till 504 kronor med föreskrift tillika, att å detta understöd icke finge åtnjutas dyrtidstillägg eller annan tilläggsförmån. Understödet syntes lämpligen kunna anvisas att utgå å allmänna indragningsstaten. Ett sådant understöd motsvarade ungefär en nyreglerad pension å 384 kronor jämte dyrtidstillägg därå enligt nu gällande grunder.

Av utredningen framgår, att Nilssons uppgivna anställningstid i statsarbeten, sammanlagt omkring 22½ år, endast till en del blivit vederbörligen styrkt. På grund härav har utskottet hyst någon tvekan, huruvida pension borde i detta fall beviljas. Med hänsyn till vad vattenfallsstyrelsen i ärendet anfört har utskottet likväl, då sannolika skäl tala för riktigheten av de lämnade uppgifterna beträffande anställningstiden, icke velat motsätta sig att ett mindre årligt understöd beredes Nilsson under hans återstående livstid. Detta understöd torde böra bestämmas till ett nyreglerat belopp av 384 kronor, att på sätt statskontoret ifrågasatt åtnjutas från allmänna indragningsstaten. Understödet synes böra utgå från och med ingången av år 1926.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 64, må medgiva, att förre arbetaren Arvid Nilsson i Porjus må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

2:o.

Ang. I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 66 har förelagt under-
 stöd åt arbe- slagits, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna arbetaren *Johan Daniel Jo-*
 taren *J. D. hansson* i Boden ett årligt understöd av ungefärligen samma storlek, som i
Johansson. allmänhet brukar utgå till arbetare vid statens järnvägsbyggen».

Beträffande motiveringen tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat, att *Johansson*, som är född den 31 maj 1859, under sammanlagt omkring 10 år från den 16 juli 1901 till den 12 december 1914 haft olika anställningar vid fästningsbyggnaden i Boden samt att han dessförinnan arbetat vid olika järnvägsbyggnadsarbeten under följande av arbetskamrater eller förmän uppgivna tider, nämligen åren 1885—1890 och 1898—1900, varav emellertid åren 1885—1890 avse arbete vid Gällivarebanan innan densamma övertagits av staten.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsens yttrande är av följande lydelse:

»Vad först angår motion 66/II, angående understöd åt arbetaren *Johan Daniel Johansson*, angiva tillgängliga handlingar, att hans tjänstetid uppgår till, liberalt räknat, högst 20 $\frac{1}{2}$ år, fördelade å anställning *dels* vid Gällivarebanan, delvis innan denna år 1891 övertagits av svenska staten, samt möjligen någon tid vid norra stambanan, *dels ock* vid fästningsbyggnaden i Boden. För pension enligt för statens järnvägsbyggnaders byggnadsarbetare gällande bestämmelser fordras emellertid minst 25 styrkta tjänstår i statens arbeten. Dylig pension skulle *Johansson* alltså, i händelse av ansökan därom hos styrelsen, icke kunnat beviljas, och detta så mycket mindre som *Johansson*, såvitt handlingarna utvisa, redan år 1914, således vid 55 års ålder, slutat arbeta i statens tjänst och därtill kommer, att det synes åtminstone tvivelaktigt, om anställningen vid Gällivarebanan före statens övertagande av densamma varit av natur att hava kunnat i pensionshänseende tillgodoräknas honom. Vid sådant förhållande, och då icke ens uppgivits att *Johanssons* anställning i statens tjänst varit av beskaffenhet att kvalificera honom för erhållande av pension såsom byggnadsarbetare, synes det styrelsen uppenbart att eventuellt understöd icke bör, på sätt motionären hemställt, sättas i relation till pensionerna åt byggnadsarbetare.

Därest likväl riksdagen skulle finna *Johansson* förtjänt av något understöd, synes det styrelsen, om man anser sig kunna bortse från det ovan anmärkta förhållandet, att *Johansson* för lång tid tillbaka och medan han ännu kan antagas hava varit arbetsför lämnat sin anställning i statens tjänst, att detta skäligen kunde bestämmas till 500 kronor om året i ett för allt eller det högsta belopp, som enligt kungl. brevet den 18 december 1925 må av styrelsen såsom gratifikation tilldelas personer, som vid avgång ur statens järnvägars tjänst efter minst 20 tjänsteår varit utan möjlighet erhålla pension eller understöd enligt gällande lag eller författning, och tillika styrka sig på grund av ålderdom eller sjuklighet vara oförmögna att försörja sig och i behov av understöd. Någon anledning att sätta *Johansson* i gynnsammare ställning än dessa gratifikationstagare synes styrelsen nämligen ej föreligga, varemot å andra sidan ett eventuellt understöd, för att bliva vederbörande till verklig hjälp, icke torde böra sättas lägre än till 500 kronor.»

Beträffande det väckta förslaget har statskontoret för egen del anfört huvudsakligen följande: Statskontoret.

Av de till motionen hörande handlingarna inhämtades att, även om man medräknade Johanssons anställning vid Gällivarebanan, innan denna bana övertagits av staten, hans anställningstid vid statsarbeten likväl icke uppginge till 21 år och alltså icke obetydligt understege den tid av 25 år, som minst fordrades för erhållande av pension enligt förenämnda för statens järnvägsbyggnaders byggnadsarbetare gällande pensioneringsbestämmelser. Vid sådant förhållande och då, såvitt handlingarna gåve vid handen, Johansson icke arbetat för statens räkning sedan han den 12 december 1914 vid 55 års ålder upphörde med arbetet vid Bodens fästningsbyggnad, samt den omständigheten, att han under arbetet för statens räkning ådragit sig någon kroppsskada icke syntes böra tillmätas avgörande betydelse, då han vore i åtnjutande av författningsenlig årlig ersättning för nämnda skada, ville det synas statskontoret i viss mån betänkligt att därutöver i detta fall bevilja något understöd. Skulle emellertid även i detta fall billigheten anses bjuda, att något årligt understöd beviljades, syntes beloppet jämväl här lämpligen kunna regleras på samma sätt, som ifrågasatts beträffande understödet åt arbetaren Arvid Nilsson, dock att från understödets belopp syntes böra avräknas vad Johansson åtnjöt i olycksfallsersättning.

Av utredningen i ärendet framgår, att Johansson under jämförelsevis korta tider innehaft mera tillfälliga statsanställningar — sammanlagda tjänstetiden synes, om anställningen vid Gällivarebanan före dess övertagande av staten frånräknas, uppgå till högst omkring 14 år — ävensom att han redan för omkring 12 år sedan vid 55 års ålder slutat arbeta i statens tjänst. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig icke kunna förorda, att pension eller därmed jämförligt understöd beredes honom. Utskottet har alltså funnit sig böra avstyrka bifall till den i ämnet väckta motionen. Utskottet.

Utskottet får hemställa,

att förevarande motion II:66 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 169 har herr *Granath* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förre banarbetaren *Olof Gustaf Jonasson* fr. o. m. den 1 januari 1926 får komma i åtnjutande av ett årligt understöd av 800 kronor». Ang. årligt understöd åt förre banarbetaren O. G. Jonasson.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som inhämtat järnvägsstyrelsens yttrande i ärendet.

Järnvägsstyrelsen anför:

»Vidkommande härefter motion 169/II, angående understöd åt förre banarbetaren *Olof Gustaf Jonasson*, så har *Jonasson*, såsom framgår av handlingarna i ärendet, av styrelsen den 19 april 1922 tillerkänts en gratifikation Järnvägsstyrelsen.

av 600 kronor i enlighet med kungl. brevet den 16 december 1921 med be- myndigande för styrelsen att bevilja gratifikationer åt avgående personal. Anledningen till att Jonasson ej därefter kommit i åtnjutande av gratifikation är den, att han underlåtit inkomma med vederbörlig framställning därom. Då Jonasson alltså, därest han till statens järnvägar ingiver av vederbörligt medellöshetsintyg åtföljd ansökan om gratifikation, kommer att av styrelsen tillerkännas sådan förmån med belopp, som dock numera genom Kungl. Maj:ts beslut är nedsatt till högst 500 kronor, samt anledning enligt styrel- sens mening saknas att bevilja Jonasson understöd i annan ordning eller med högre belopp än nyss angivna, håller styrelsen före att motionen icke bör bifallas.»

Statskonto-
ret.

Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst och då omständigheterna icke syntes böra föranleda till beredande i detta fall av understöd i annan form än som sålunda tillkomme Jonasson och med honom likställda förutvarande banarbetare vid statens järnvägar, har statskontoret instämt i järnvägsstyrel- sens hemställan i fråga om nu förevarande förslag.

Utskottet.

Av det anförda framgår att Jonasson kan, därest han till järnvägsstyrelsen ingiver vederbörlig ansökning, av styrelsen tilldelas gratifikation i enlighet med de i Kungl. Maj:ts brev den 18 december 1925 i sådant avseende med- delade bestämmelser. Vid sådant förhållande och med hänsyn till vad de hörda myndigheterna i övrigt anført har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till den väckta motionen.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II: 169 icke må till någon riksdä- gens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 april 1926.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Lindley*, *Pettersson* i Olovs- torp, *Bondeson*, *Ström*, *Anderson* i Hägelåkra, *Östergren* och *Bodin*; samt
av andra kammaren: herrar *Borggren*, *Olsson* i Berg, *Lovén*, *Ryberg*, *Kloo*, *Svens- son* i Betingetorp, *Wikström* och *Molander*.